

Maak duurzaamheid objectief meetbaar en vergelijkbaar.

De milieukosten van bijvoorbeeld klimaatneutrale nieuwbouwwijken, file rijden en combiketels.

We beginnen al aardig gewend te raken aan de mantra's van het milieubewuste leven: duurzame groei, klimaatneutraliteit, hybride auto's, CO₂-compensatie, LED-lampen, woning-isolatie, cradle-to-cradle, greenovation, noem maar op. Speciaal in verkiezingstijd zullen politieke partijen en actiegroepen de gelegenheid te baat nemen om een aantal van deze punten naar voren te schuiven in de hoop op brede steun uit de bevolking. Het belang van deze aandacht voor milieuproblematiek is evident. We leven, ecologisch gesproken, toch al op te grote voet en we zullen eens moeten beslissen of en zo ja, in welke mate, we onze economie nog verder laten groeien. En hoe groot de lasten zijn die we nalaten aan ons nageslacht. Die centrale vraag is van groot persoonlijk, regionaal en nationaal belang en beslissingen zouden niet genomen mogen worden op subjectieve gronden, noch op basis van onvolledige informatie.

Hoe kunnen we onderscheid maken tussen kretologie en serieuze voorstellen voor het oplossen van echte milieuproblemen? Dat kan alleen maar als we kans zien problemen en oplossingen te objectiveren. Kwantificeren zo je wilt. Dat vereist van ons dat we alle milieukosten integraal in de berekening meenemen. LED-lampen zijn in het gebruik energiezuiniger dan gloeilampen. Maar je moet ze wel eerst ontwikkelen en maken. En de ingeleverde gloeilampen moeten gerecycled worden. Weegt het een tegen het ander op? Alleen als je dat uitgerekend hebt weet je of je er goed aan doet al je lampen om te wisselen. Zoiets geldt ook voor de aanschaf van hybride auto's en combiketels.

Het voorstel om klimaatneutrale nieuwbouwwijken te maken komt o.a. voor in verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Dat klinkt heel goed: uitdagend en milieubewust. Maar nergens heb ik een kwantitatieve doorrekening gezien. Stellig zullen we leren nieuwbouwhuizen neer te zetten die energieneutraal zijn. Misschien zullen die politieke partijen dat bedoeld hebben. Maar daarmee is de kringloop nog niet rond. Immers, om klimaatneutrale woningen te produceren moet je *alle* milieukosten berekenen: de grond (deze wordt permanent, (duurzaam!) aan de natuur onttrokken) de bouwmaterialen (cement, stenen, beton, mortel, glas, hout, ijzer, aluminium en zeldzamere metalen, verf en stoffering), moeten gewonnen en gezuiverd worden en vergeet gemakshalve het vervoer van alle apparatuur, de bouwlieden en de materialen niet. Pas als al deze kosten uitgerekend en meegewogen worden kunnen we een objectief antwoord geven op de vraag in welke mate de geplande wijk echt duurzaam is. En of we zo'n wijk echt wel willen.

Soortgelijke analyses moeten ook ten grondslag liggen aan de toetsing van de werkelijke duurzaamheid van de andere bovengenoemde mantra's. Vragen zoals belasting op file rijden worden onder andere beantwoord op basis van de vraag of je betalen moet voor het hebben van een auto of het rijden ermee. Dat zou je op ecologische basis moeten kunnen uitrekenen. Voor het hebben van een auto moet je weer de milieukosten van de materialen, het transport en de technologieontwikkeling uitrekenen. En voor het rijden ermee moet je uitrekenen wat het kost aan slijtage, infrastructuur en brandstof

Dezelfde oplossing ligt ten grondslag aan bijna alle andere beslissingen die we in ons dagelijks leven collectief of persoonlijk maken. Zoals het inruilen van een HR-verwarmingsketel tegen een nieuwe, nog zuinigere combiketel. Je moet de totale milieukosten van het maken van de nieuwe ketel, het recykelen van de oude en de installatiekosten afwegen tegen de energiebesparing bij zuinigere gebruik.

Duurzaamheid is een essentieel aspect van onze toekomst. Daarom mogen we niet lichtvaardig met dit begrip omspringen. We staan vooral voor de vraag of we om sociale redenen onze materiële welstand nog verder op mogen voeren als dat ten koste gaat van de

sociale situatie van komende generaties. En daarom moet onderscheid gemaakt worden tussen goedklinkende, maar vrijblijvende kretologie en zo betrouwbaar mogelijke integrale kwantitatieve analyses. Mijn vraag is: is er een instantie die dit op zich kan nemen? Zo ingewikkeld is dat toch niet. Om te beginnen kunnen we de Ecologische Voetafdruk berekenen; die geeft alvast het biologische deel. Daar komt de watervoetafdruk en het andere niet-biologische deel bovenop, waarvoor deels al levensloop-analyses gemaakt zijn. We zoeken feitelijk de totale voetafdruk. Daarvoor hebben we toch onze door de regering gesteunde planbureaus? Als we in staat zijn om rittijden op de Olympische Spelen in honderdsten van seconden te meten om daarop beslissingen van wel of geen goud te durven baseren, dan zouden we toch ook de veel belangrijkere milieueffecten op enkele procenten nauwkeurig moeten kunnen meten! Zulke berekeningen zijn nodig om tenminste een vergelijkingsbasis te hebben voor politieke discussies en besluiten over de toekomst van Nederland en de wereld als geheel. Bij voorkeur zouden de rekenmethoden toegankelijk moeten zijn zodat ook de bewuste burger er gebruik van kan maken bij zijn dagelijkse beslissingen.

Wageningen, mei 2010

Hans Lyklema, namens de Werkgroep Voetafdruk Nederland.